

Izhaja vsak ponedeljek
in četrtek ob 8. uri
— predpoldne. —
Stane za celo leto 15 L.,
za pol leta 8 L., za četrt
leta 4 L. Za inozemstvo
celo leto 20 L.
Na naročila brez
dopolne naročnine se
ne oziramo.
Odgovorni urednik:
RICHARD OREL.

GORIŠKA STRAŽA

Številka 95. V Gorici, v ponedeljek zvečer 3. decembra 1923. Letnik VI.

Nefrankirana pisma se
ne sprejemajo. Člasi
se računajo po dogovo-
ru in se plačajo vnaprej.
List izdaja konsorcijski
"GORIŠKA STRAŽA"
Tisk. S. Spazzal
v Trstu.
Uprava in Uredništvo:
ulica Mameli 5.
(prej Scuole).

Dve resoluciji.

Odbor «Političnega društva Edinosti v Gorici» je razpravljal na svoji zadnji seji o vpeljavi civilnega ali necerkvenega zakona v naše kraje, ki se izvrši s 1. januarjem 1924.

Sprejeta je bila enoglasno nastopna resolucija:

Proti civilnemu zakonu!

«Slovensko ljudstvo je prištevalo družino vselej med najdražje zaklade svoje kulture, ker se je zavedalo, da doteka iz družin vsa moč in ves napredek njegovemu socialnemu življenju.

Kot katoličani so videli Slovenci v družini sveto ustanovo, ki ima svoje korenine v večnosti in ne v državi.

Nikdar in nikoli niso zato Slovenci priznavali, da je zakon navadna pogodba, ki se sklepa pred posvetnimi oblastniki.

Za Slovence je zakon sv. zakrament, katerega sprejemajo v Katoliški cerkvi in nikjer drugje. Nobena država nima oblasti, deliti kristjanom sv. zakramente, zakaj to je neoddatna pravica Katoške cerkve, kateri je izročeno duševno vodstvo krščanskih narodov. Zakon, ki je sklenjen pred posvetnim oblastvom, je za naše ljudstvo ničen in neveljaven.

Civilni zakon, ki se uvede v naše kraje s 1. januarjem 1924., stoji zatorej v kričečem nasprotstvu toliko z načeli krščanstva kolikor z mišljenjem in čustvom primorskih Slovencev. Novi zakon pomeni globok prelom s slovensko preteklostjo in naše ljudstvo ga ne more sprejeti drugače ko z odločnim protestom.

Ker pa primorski Slovenci nimajo moči, da bi obstoječo postavbo spremenili in se ji z druge strani upreti ne smejo, pozivamo naše ljudstvo, naj zahteve države izpolnjuje in sklepa zakone tudi pred prosvetnim oblastvom.

Nespremenjeno in sveto pa ostane načelo, da je edino zakon, sklenjen pred kat. duhovnikom resnični in veljavni zakon med kršč. Slovenci.

Za naše sodnike!

Odbor «Političnega društva Edinosti v Gorici» se je pečal nato z ukrepi vlade proti slovenskim sodnikom.

Sprejeta je bila enoglasno nastopna resolucija:

«Odlok rimske vlade, od 18. novembra 1923. v 220 št. Uradnega lista, odpusta z 31. decembrom t. l. iz službe vse sodnike novih pokrajin, ki so bolni, nesposobni, ki imajo nezadostno znanje italijanskega jezika», ki so pokazali «malo uspeha», ali «IZ DRUGIH VZROKOV», ki niso v odloku nikjer nasteti in o katerih odločuje vlada svobodno in neovirano po svoji volji, ne da bi imeli sodniki pri tem najmanjše pravice, vložiti proti temu kakršno koli protizbo.

Kot verni tolmači slovenske javnosti izjavljamo, da smatra naše ljudstvo ta vladni odlok za nezaslišano krivico, storjeno celokupnemu stanu slovenskih in hrvatskih sodnikov. Možje, ki so vsled svojega poklica po ustavnih zakonih vseh modernih držav neodstavljivi in se ne smejo proti svoji volji niti premestiti, se postavijo s pomotje vladnega odloka čez noč na cesto.

Pokojnina, katero jim dodeljuje kr. odlok iz leta 1923, je taka, da z njo nobena poštna družina dostojno živeti ne more. Družinski očetje se bodo našli z ženo in številnimi otroci nenačoma v typhki bedi.

Nezaslužena usoda, ki zadene te mno-

goštevne družine slovenskih razumnikov, vzbuja v vsej deželi čustva najgloblje simpatije, nič manj pa najostreje nevolje radi storjene krivice.

Odbor «Političnega društva Edinosti v

Gorici» daje samo izraza čustvovanju slovenskega ljudstva, ako pošilja slovenskim in hrvatskim sodnikom in njihovim družinam svoje tople in prisrčne pozdrave!

Kaj se godi po svetu?

«Goriška Straža» upira svoje poglede širom sveta, da more poročati na tem mestu svojim bralcem o vseh važnih dogodkih, ki se odigravajo po svetu. Težki udarci, ki padajo v zadnjem času na naše ljudstvo, nas silijo, da se oziramo po drugih evropskih državah in spoznavamo, kako se tam deli pravica narodnim manjšinam. Poročali smo o velikih pravicah narodnih manjšin na Ogrskem, na Češko-Slovaškem, na Poljskem, v Nemčiji v Švici in drugod. Pisali smo o tem zato, ker smo hoteli bravce poučiti, da bodo znali prav ceniti politiko rimske vlade do Slovencev in Hrvatov. Danes bomo govorili o pravicah narodnih manjšin v Jugoslaviji. K temu nas je naravnost pozval fašistovski dnevnik «Il Popolo di Trieste», ki vabi narodne manjšine v Italiji, naj le primerjajo, kako postopajo Jugoslovani z Nemci.

Prav radi mu izpolnimo to željo. Vprašajmo se torej

Kako se godi narodnim manjšinam v Jugoslaviji?

Pravice drugorodcev so zajamčene v mirovni pogodbi, ki se je sklenila leta 1919 v St. Germainu (izgovori Sen Žermenu) na Francoskem.

Drugi člen te pogodbe pravi dobesedno: «Jugoslavija se obvezuje, da zajamči vsem državljanom brez razlike rojstva, narodnosti, jezika, vere ali plemena popolno prostost razvoja v narodnem življenju.»

Kaj se to pravi? Ali niso to meglene besede, ki ne pomenijo nič, zer jih vlada lahko tolmači in obrača, kakor sama hoče? Ne! Pogodba je jasna in natančna: člen 7. pravi, da «uživajo vsi jugoslovanski državljani brez razlike vere in jezika popolno svobodo glede svoje vere, svojega časopisja in v vsem društvenem in gospodarskem delovanju.»

Svoboda vere pomeni, da se vlada ne sme vtikovati v načela in zapovedi njihove vere. Če torej njihova vera zaukazuje, da se mora vršiti pridiga in verouk v materinem jeziku, mora država to načelo pustiti na miru in ga lepo spoštovati. To je važno, kajti mi vemo, da je naša vlada prepovedala v Trstu slovenske pridige in da je zabranila Nemcem verouk v materinem jeziku, kar je v kričečem nasprotju z naukom Katoliške cerkve. Rimska vlada je torej kršila svobodo in prostost naše vere!

In ali ni važna svoboda časopisja? Saj se vsi še spominjamo, kako so naši oblastniki izdali krivični ukaz o dvojezičnosti časopisja. Ali je bila to svoboda tiska?

In prostost društvenega življenja, ali ni to naravnost temeljnega pomena za vsak narod?

Kako težko so udarjene tiste naše obine, kjer je vlada kar meni nič tebi nič naša društva razpustila! Kakšna žalost, kakšen obup in srd med ubogim ljudstvom, ki se ne sme

več izobraževati. In kako grenko te zadene v srcu, ko ti ne dovoli novega društva! Samo kdor je to izkusil, razume, kaj je svoboda v društvenem življenju.

Ustanavljanje zasebnih šol.

Vendar se pogodba ne ustavlja pri svobodi vere, časopisja in društvenega življenja. Člen 8. pravi: Manjšine imajo pravico ustanavljati na lastne stroške šole in rabiti v njih brez vsake omejitve svoj lastni jezik.

Kako neprecenljive važnosti je ta pravica! Glejte Gorico! V Gorici imamo S. Gregorčičev dom, Šolski dom, Mali dom, Novi dom: štiri krasne palače, ki jih je narod sezidal iz lastnih žuljev, da se stvorijo v njih šole za njegove otroke. Niti vinarja ne prosimo vlade podpore! Sami bi si vzdržali šole! Vse zaman, vlada je trdosrčna, kruta, krivična. Šol nam ne dovoli! In kakor v zasmeh so nastanili v tistih palačah italijanske šole, iz katerih je pregnan slovenski jezik.

Pa kaj bi govorili o ljudskih šolah! Niti kuhinjske in gospodinjske šole za naša dekleta nam ne marajo dovoliti! Sami bi plačevali, a vse zaman. Naša okoliška dekleta se radi vladne prepovedi ne morejo učiti ne šivati, ne kuhati, ne gospodinjiti!

Samo kdor je to okusil na lastni koži, ve, kaj je pravica do ustanavljanja zasebnih šol.

Država vzdržuje manjšinam narodne šole.

Toda senžermenska pogodba nikakor ne določa, da si morajo drugorodci vzdrževati sami svoje narodne šole. Ne! Ona pravi le, da si jih smejo. Pravilo pa je, da mora plačevati narodnim manjšinam ljudske šole država. Člen 9. pravi: «Kjer je precejšnja manjšina drugorodcev, tam se mora vršiti pouk v ljudskih šolah v materinem jeziku.» Država pa ima seveda pravico, da uvede državni jezik kot obvezen predmet.

To je povsem pravično načelo. Narodne šole manjšin vzdržuj država, kajti drugorodci imajo kot davkoplačevalci do tega popolno pravico, kakor smo v zadnjem uvodnem članku jasno dokazali. Državni jezik pa naj bo le učni predmet, kakor n. pr. računstvo.

Kako važne so te določbe čutimo posebno mi Slovenci na Primorskem, kjer je vse na glavo postavljeno: slovenskih šol sploh ni več, in mesto da bi bil učni predmet, italijanski jezik, je materinščina.

Pravice manjšine sprejete med temeljne zakone države.

Človek bi lahko rekel: res je, da so imenovane narodne pravice drugorodcev razločno zapisane v senžermenski pogodbi, toda Bog zna, kakšno veljavo imajo v notranjosti države? Na to odgovarja točno in jasno 1. člen pogodbe, ki pravi, da imajo vse te pravice razen zadnje «ve-

ljavnost temeljnih državnih zakonov in da ne sme noben zakon, nobena naredba, noben vladni ukrep» tem pravicam nasprotovati ali jih celo «razveljaviti».

Pomislite: narodne pravice drugorodcev so tako visoko vpoštevane, da so povzdignjene do veljave temeljnih državnih zakonov. To pomeni, da prisegajo na nedotakljivost narodnih pravic drugorodcev kralj, vsi ministri, poslanci in vsi državni uradniki. Spričo Boga prisegajo, da bodo pravice manjšin spoštovali in se jih trdno držali.

Vsak orožnik v državi mora ob nastopu svoje službe priseči na ustavo in s tem na neprekršljivost narodnih pravic manjšin. Noben zakon, nobena odredba, noben odlok ne sme pravicam drugorodcev nasprotovati.

Kje imamo pri nas zakon o zaščiti manjšin, kje celo temeljni državni zakon?

Pri nas smo slišali govoriti v senatu, da pravno ne obstajamo, da nas torej sploh ni.

Pod zaščito Zveze narodov.

Pravice narodnih manjšin v Jugoslaviji niso še izžrpane. Omeniti moramo še največjo in najvišjo zaščito, ki je priznana drugorodcem v Jugoslaviji.

Člen 11. senžermenske pogodbe pravi: «Jugoslavija priznava, da so vse določbe, ki se tičejo narodnih, verskih in jezikovnih manjšin, pod zaščito Zveze narodov.»

Člen 11. gre še dalje in pravi: «Ako bi večina v Zvezi narodov sklenila spremeniti določbe o zaščiti manjšin v Jugoslaviji, tedaj se Amerika, Anglija, Francija, Italija in Japonska obvezujejo, da ne bodo priznale takega sklepa.»

Pretehtajte, prijatelji, dobro te besede: niti večina Zveze narodov ne more vzeti drugorodcem v Jugoslaviji priznanih jim narodnih pravic!! Večja zaščita na tem božjem svetu sploh ni mogoča.

Isti 11. člen pogodbe določuje nadalje: «Ako bi Jugoslavija ene ali druge pravice drugorodcev ne spoštovala, tedaj ima vsak član Zveze narodov pravico, opozoriti Zvezo narodov, katera sme proti Jugoslaviji izdati ukrepe, ki jih smatra za primerne.»

Čujte, kaj to pomeni!

To pomeni, da se sme zanimati za pravice narodnih manjšin v Jugoslaviji vsaka država, ki je v Zvezi narodov. Afriška država Abesinija, v kateri so odpravili letos suženjstvo ali pa republika afriških zamorcev Liberia, ki sta obe članici Zveze narodov, bi se lahko zanimali za usodo narodnih manjšin v Jugoslaviji ter v slučaju kršitve njihovih pravic opozorili Zvezo narodov, naj nastopi proti Jugoslaviji.

Ali sedaj še misli fašistovski list «Il Popolo di Trieste», da se dajo pravice narodnih manjšin v Jugoslaviji primerjati z pravicami našega naroda v Italiji?

Mi zavidamo naše brate.

Da ne bodo mislili gospodje, da so pravice drugorodcev v Jugoslaviji samo na papirju, priobčujemo na tem mestu sodbo, ki so jo izrekli v tej zadevi Nemci na Trentinskem.

Njihov dnevnik «Landsmann» je napisal 23. t. m. o zaščiti Nemcev v Jugoslaviji sledeče besede:

«Mi zavidamo naše brate v Jugoslaviji radi njihove usode.»

Ta stavek pove vse.

Toda morda se najde kdo, ki poredi: «Kaj bodo Nemci v Italiji? Oni nalašč tako pišejo, ker hočejo napadati rimsko vlado. To je politična poteza. Ako bi oni živeli v Jugoslaviji, bi drugače govorili. Pisali bi ravno nasprotno: «Mi zavidamo» — bi rekli — «naše brate v Italiji radi njihove usode.»

Vprašati je treba Nemce v Jugoslaviji, zakaj oni so merodajni! Dobro!

Govorè naj narodne manjšine same.

Zadnjič smo nekoč omenili pisavo lista «Christliches Volksblatt», sedaj naj govori znani dnevnik jugoslovanskih Nemcev «Deutsches Volksblatt» iz Novega sada. Časnik piše dobesedno: «Narodno zatiranje Nemcev se bliža sedaj svojemu vrhuncu. Toda ne na Balkanu in ne v Rusiji se ne vrši to zatiranje neznat-

ne manjšine. Ne, ono se vrši v deželi, ki se ozira polna ponosa na svojo staro kulturo in svoja svobodoljubna izročila.

Povsod, kjer bivajo Nemci, bo ta politika izzvala razburjenje. Posebno hudo pa bo to zadelo manjšine vsega sveta.»

Nato priobčuje dnevnik obljube ki jih je storil Tittoni 27. septembra 1919. narodnim manjšinam v rimskem parlamentu ter nadaljuje: «Danes, ko je preteklo komaj petlet (po teh obljubah), je vlada v svoji raznarodovalni politiki prekosila celoto, kar je bilo prokletstvo carističnega režima. Kakor nekoč v Rusiji tako naj se nasilno podučujejo in vzgajajo tisoči nemških otrok v njim tujem jeziku.

Ali bo italijansko ljudstvo to dejanje odobrilo? Bo-li povzročiteljem tega nekulturnega dejanja povedalo resnico?»

Tako je mnenje prizadete narodne manjšine v Jugoslaviji.

Napisali smo te besede, da ustrezemo pozivu «Popola di Trieste», ki ga je bil naslovil na narodne manjšine v naši državi.

Silovite poplave v Jugoslaviji in Italiji

Mnogoštevilne vasi pod vodo — Nebroj mrtvih — Škoda neprecenljiva.

Neprestani nalivi, ki so padali v Sloveniji na ogromne plasti nakopičenega snega, so povzročili, da se je sneg spremenil v deroče hudournike, bruhajoč s strašno silo v doline. Šava, Savinja, Krka, Kamniška Bistrica, Sera, Dravinja in Ljubljana so stopile čez bregove ter poglale svoje pliskajoče valove po vsej okolici. Voda preplavlja hiše, podira mostove, lomi drevje, se razgrinja čez polja in travnike in pokriva ponekod že cele vasi.

Tako je ljubljansko Barje eno samo ogromno jezero. Iz Ljubljane je mogoče hoditi po cesti samo do izanske mitnice, odtod dalje je cesta pod vodo. Ljudje se vozijo na čolnih in managlomah zbitih splavov, voda sega že do hišnih oken. V nekaterih hišah spijo ljudje na posteljah, ki so skoro do roba že v vodi. Grozen je položaj svinjakov in hlevov, v katerih se bori uboga živina z valovjem.

Vdova s 4 otroci sredi vodovja.

Pri Sv. Jakobu ob Savi se je odigral pretresljiv prizor. Proti hišici, v kateri stanuje vdova s štirimi otroci, je prihrumel vodni naval in obdal hišico okoli in okoli. Krepki veslarji so se vrgli v čolne in rezali Savo, ki jih je metala semtertja in jih hotela vsak trenutek prevrtniti. Komaj so se bili po hudih naporih približali hišici, da rešijo vpijočo ženo in jokajoče otroke, kar je nov deroč val pograbil čoln in ga vrigel nazaj. Vdova je ostala z otroci sama sredi vodovja. K sreči se je voda nekoliko unesla in tako se je uboga družina rešila.

Ljudje utonili.

Na Gorenjskem je preplava podrla v Bohinjski dolini skoro vse mostove, pri čemer so utonile 3 osebe. Železniški promet je ustavljen, ceste so neprehodne, živina stoji v hlevih globoko v vodi. Mnogoštevilni skladi lesa in velike množine pridelkov je voda odnesla s seboj.

Pri Podnartu izpodjeda voda železniško progo in jo resno ogroža. Elektrarna v Kranju je pod vodo, mesto je v temi.

Slične poplave so bile na Dolenjskem in Notranjskem. Železniška proga Zidani most Zagreb je ustavljena. Sava je izstopila iz svoje struge in preplavila razsežne pašnike in nešteta polja. V Brežicah stoji voda skoro 4 metre visoko.

Škoda je ogromna in znaša v Sloveniji več ko sto milijonov dinarjev. Ljudstva se je polastil obup in silen strah.

Povodnji na Hrvatskem, v Slavoniji in Banatu.

V bližini Zagreba so se je vsulo silovito vodovje čez pokrajino, vdrlo v hiše, podrla kozolce in raztrgalo nasipe, pri čemer je utonila ena ženska. Že 25 let ne pomnijo ljudje take poplave. Nad 30 tisoč ljudi je bežalo iz hiš, iskaje varnega zavetišča.

Enake poplave so bile v Slavoniji in Banatu.

V okraju Brescia se je udril velikanski jez,

ki je stal državo 40 milijonov lir, in bil sezidan na višini 2000 metrov nad morjem. Ta jez je zadrževal

ogromne množine voda, celo jezero, v obsegu 6 milijonov kubičnih metrov. Voda je služila pogonu električnih strojev. Nalivi zadnjih tednov so prignali tako silovite vodne množine iz gora, da jez ni mogel več vzdržati ogromnega pritiska de ročega valovja. Te dni se je jez ra-

zklat in podrl. Strahovite vodne množine so bruhnile z groznim sumonom v nižavo in poplavlile dolino Dezzo, vničile vasi Dezzo in Bueggio in zrušile pet hidroelektričnih central. Mrtvih je okoli 600 ljudi.

DNEVNE VESTI

Pogreb Josipa Stritarja.

V petek se je vršil v Ljubljani veličastni pogreb slovenskega pesnika Josipa Stritarja. Šest ur zaporedoma so se gnetle tisočglave množice okoli krste velikega pokojnika. Ob 3. popoldne se je otvoril sprevod, ki ni bil podoben pogrebu temveč pohodu zmagovalca. Ob zvokih vojaške godbe so stopale spredaj vrste slov. telovadcev, sledili so za črnim praporom dijaki, visokošolci, zastopniki mnogovrstnih kulturnih in narodnih organizacij, deklice so nosile velike napise z naslovi pokojnikovih književnih del. Za zelnim vozom so šli Stritarjevi sorodniki, sledili so zastopnik vlade, poveljnik Dravske divizije, ljubljanski zupan, odposlanci občin, slovenski književniki, zastopniki tujih držav, rektor ljubljanske univerze z vseučilišnimi profesorji, častniški zbor itd. itd.

Ob petju žalostink so sputili Stritarjevo truplo v grobnico slov. pisateljev na pokopališču pri Sv. Krištofu. Veličastni pogreb je bil dokaz, da zna slovenski narod častno in dostojno častiti svoji velike može.

Primorski Slovenci smo s svojim duhom prisostvovali veliki slavnosti.

Tudi v meranskem okraju krščanski nauk v italijanščini.

Meranski podprefekt je odredil, da se mora krščanski nauk poučevati v italijanščini v vseh onih razredih, kjer se je namesto nemškega uvedel italijanski učni jezik.

Zadnjič smo poročali, da je izšel tak odlok v Bocnu.

Poslednje besede Josipa Stritarja

Josip Stritar je zapustil oporoko, v kateri pošilja svojo poslednjo misel slovenski domovini. Zlate besede velikega Slovenca se glasijo:

«Iskren zadnji pozdrav moji ljubi slovenski domovini, kateri sem ostal, čeprav živem daleč od nje, do današnjega dne zvest ter ljubeč sin in kateri sem se prizadeval nesebično in z vsemi svojimi duševnimi sposobnostmi vneto, zvesto in pošteno služiti.

Hvaležen pozdrav vsem mojim prijateljem! Vsem mojim domačim prisrčen: Z Bogom! Naj se me spominjajo v ljubezni!

Še en pozdrav vsem dobrim ljudem na zemlji!

Josip Stritar.

Oh, da bi mogel vsak primorski Slovenec, preden zatisne za večno svoje oči, napisati z mirnim srcem enake besede.

Obletnica narodne osvoboditve Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Dne 1. decembra je minilo 5 let, odkar so se Srbi, Hrvati in Slovenci zedinili v svobodno in neodvisno državo. Po sto in stoletnem preganjanju, izkoriščanju in zatiranju je jugoslovanski rod končno raztrgal verige, v katere so ga bili uklenili njegovi narodni sovražniki. Srbi, Hrvati in Slovenci so postali na svoji zemlji svoji gospodarji in to je največje važnosti za zgodovino slovanstva. Osvoboditev Srbov, Hrvatov in Slovencev pomeni namreč velik korak naprej k razmahu in svetovni moči vsega slovanstva, ki prej ali slej mora priti.

Zato je obletnica 1. decembra važen zgodovinski dan, ki ima svoj pomen za Evropo.

V Jugoslaviji so praznovali svoj državni praznik z velim sijajem, sodelovale so pri tem vse stranke.

Škofijski ordinarijat v Trentu proti civilni poroki.

V trentinskem škofijskem listu št. 39 citamo o civilni poroki sledeče: «Častiti duhovščini je znano, da je cerkev vedno in vztrajno obsojala necerkveno poroko kot kršitev pravic cerkve in kot izvor mnogih nesreč za družino in družbo.» Nato pripominja škofijski list, da cerkev dovoljuje vernikom vršitev čisto posvetne ceremonije, da se na ta način prepreči škoda in preganjanja.

Obletnica

po blagopokojnem župniku msgr. dr. Ignaciju Kobalu bo v četrtek ob 6. uri v goriški stolnici.

Ljudovci obsojajo raznorodovalno politiko fašistovske vlade.

Mnogo razširjeni dnevnik Ital. ljudske stranke «Il Popolo Veneto», ki izhaja v Padovi, je priobčil članek, v katerem žigosa nasilno politiko rimske vlade proti drugorodnim manjšinam. Niti Avstrija — pravi list — ni vsiljevala italijanskim krajem nemških šol. Uspeh take šolske politike bo samo ta, da nastane v glavah otrok velika zmešnjava. Kako naj se otroci, ki govorijo doma, v cerkvi in povsod le nemški, uče kar naenkrat v šoli italijanski? To je naravnost nemogoče. Tako piše pošten italijanski list. Pri nas imamo pa slovenske odpadke, ki se drznejo zagovarjati protikulturno politiko gospoda Gentileja. Slovensko, hrvatsko in nemško ljudstvo občuti pa potujčevanje

Mlada Sibirka.

S prošnjo v roki se je podala pred senat po velikih stopnicah. Ni vedela, do koga naj se obrne. Nekdo jo je celo smatral za tatco in jo pahnul od sebe. Čel dan je sedela na tistih stopnicah, sključena in sama. Dostojanstveniki so hodili mimo, a se niso nanjo ozrli. Dva dni je preživela na tem mestu od vseh neopazena.

Tako je življenje velemesta. Revščina caplja polega bahatega bogastva in ni je dobre duše, da bi z usmiljeno roko premostila prepada.

Gospod je šel mimo, jo videl in segel po rubelj, misleč, da je beračica.

Nastopila je bila velika noč. Iz stop-

nje se je preselila na ulico in v cerkev, ki je bil edini kraj, kjer je ni nihče odganjal.

Po dolgem trpljenju in s pomočjo dobrih ljudi, ki jih je vendar našla po tolikem iskanju, se ji je posrečilo, da je njena prošnja prišla do ušes carinje matere. Ta jo je pričakovala ob šestih zvečer.

Dobri ljudje so se napotili, da spremijo deklico pred visoko gospo. Pustili so ji skromno obleke, da jo vidi gospa v njeni popolni opremi.

Deklica bi bila kmalu padla v nezavest od osupljenosti pred tem nepričakovanim dogodkom.

Toda kmalu se je pomirila in osrečila ter vstopila nevstrašeno. Navzoči so se čudili. Beseda ji je tekla mirno, obraz, izsušen od stradanja in bled od napo-

rov, je ozivel v prečudni zarji, kajti rešitev je bila blizu.

Visoka gospa jo je milostno odpustila. Nakazala ji je podporo v visokem znesku.

Posrečilo se je bilo deklici, da je dosegla na dvoru s pomočjo matere carinje revizijo očetovega procesa.

Revizija procesa je trajala dalj, nego se je pričakovalo. Rada bi bila prosila še za svoja nesrečna znanca iz Sibirijske, pa so ji odsvetovali, rekoč, da bi s tem lahko zaigrala najvišjo milost. Ko se je je naposled Veličanstvo usmilo in sklenilo pomilostiti očeta je pristopil dostojanstvenik in povedal carju še zadnjo željo dekleta. In glej tudi ta ji je bila uslišana.

Vodilna zvezda Praskovje je bila ljubezen do starišev, ki je bila tako močna, da jo je gnala čez širno Rusijo v mrazu

in snegu brez sredstev in tople obleke, iz ene smrtne nevarnosti v drugo. Sedaj je Praskovja dokončala svojo nalogo. Odločila se je, da gre v Kijev in v Nižnji, kjer vstopi v samostan.

Med tem, časom, ko se je pripravljala na to poslednjo pot, je dospela v Sibirijo do starišev novica o njunem pomiloščenju. Pred dvajsetimi meseci je bila odšla hčerka; nikoli nista več izvedela besedice o njej. Po celem mestu se je raznesla veselja vest.

Lopulov in žena sta se pripravila na odhod iz težkega pregnanstva. Cela soska jima je nosila častitke. Oba znanka Praskovje sta se vdeležila in pridružila častilcem. Otožna oba, da jima znanka ni mogla pomagati.

V noči je sel potikal na okno in pisal pismo o svobodi tudi zanju. (Konec.)

svojih otrok kot najprejdrnejše našlje, ki je v našem času mogoče.

Protesti nemških občin proti zatiranju nemščine.

Te dni so vsi župani sodnega okraja Klausen vložili protest proti izganjanju nemščine iz uradov in šol ter prepovedi starodavnega imena svoje domovine. Župani pusterske doline poudarjajo v svojem protestu, naj se jim z jezikovnimi naredbami ne onemogočuje izvrševanje njih dolžnosti.

Tudi žene pusterske doline so vložile pri vladi tozadevno spomenico.

Narodi hočejo biti prosti.

V Tihem oceanu je skupina otokov, po imenu Filipine, ki so jih bili Amerikanci podvrgli svoji oblasti. Filipinsko ljudstvo je tuje nadvlade sitno in zahteva ravno te dni svojo popolno neodvisnost. Ljudstvo pravi, da hoče biti na svoji zemlji svoj gospod.

Furlanski kraji pod vodo!

Soča je v zadnjih dneh vsled velikih nalirov tako narastla, da je udarila na nekaterih mestih čez bregove, podirajoč mostove in poplavljač hiše. Podrti so bili mostovi v Furlanji v krajih Pieris in Turjak ter v Gradiški. Vas Fara, poloca, Sagrada in del Gradiške so pod vodo. Ker je voda vdrla v barake, so ljudje, ki bivajo na levem bregu Soče, bežali na Kras.

Nemške žene v Rimu.

Deputacija nemških žen, ki se potegujejo za obrambo materinega jezika, je sprejel Mussolinijev kabinetni načelnik Goffredo, pozneje pa naučni minister Gentile. Deputacija je bila tudi pri papežu, kateremu se je pritožila radi poučevanja krščanskega nauka v italijanskem jeziku.

V Vatikanu

se pripravlja okrožnica, v kateri bo zabičal papež kat. škofom v južno-ameriški državi Argentini, naj strogo pazijo na to, da se vrši verouk otrok izključno v materinem jeziku. Kako hočete torej, da bi dovolila Cerkev v Italiji verouk v tujem jeziku? Nikdar!

Tako rešujejo prošnje za državljanstvo.

Slovenskega dekana Škrbca, bivšega deželnega poslanca za Istro so odgnali orožniki čez mejo in rešili tako njegovo prošnjo za državljanstvo. V okraju so doslej izgnali župnika iz Kostabone, župnika iz Šmarji in sedaj dekana Škrbca iz Krkavcev. Ostal je le še župnik v Pomjanu. To je stašen udarec za iskrske Slovence koprškega okraja.

Pregnanemu požrtvovalnemu g. dekanu naše iskrene pozdrave!

Nov udarec.

Vlada je razpustila občinski svet v Hrenovicah na Postojnskem. Za komisarja je imenovala Italijana. Zopet dokaz, kako ljubi vlada slovensko ljudstvo.

GOSPODARSTVO

Vinogradnikom!

V «Goriški Straži» smo že poročali, da morajo vsi lastniki žganjekuharskih kotlov do 31. dec. t. l. naznaniti finančni strazi v svojem okraju posest teh kotlov.

Istotako morajo lastniki, ki izvršijo to naznanilo in ako mislijo kuhati žganje, zaprositi pismeno na kolkovani poli (carta bollata) od L. 1.20 za dovoljenje pri tehničnem finančnem uradu v Vidmu. (Ufficio tecnico — Udine.) Za tržaško pokrajino se mora prošnja vložiti v istem uradu v Trstu.

Tehnični finančni urad

izda dovoljenje pismeno in istočasno odredi davek, ki ga bi moral plačati prizadeti za 24 ur žganjekuhe. Iz vprašanj in in poročil, ki prihajajo na naše uredništvo, vemo, da je število kotlov, ki ga za 24. ur odmeri finančni urad, posebno v Vidmu neprimerno veliko. Zato svetujemo, da se žganjekuharji v roku 15 dni, ko prejmejo od gornjega urada tozadevno listino, pritožijo proti previsoko odmerjenemu številu kotlov za 24 ur pri finančni intendanci v Vidmu, oziroma v Trstu.

Žganjekuha se mora

vršiti pod nadzorstvom finančnih straž. Lastniki kotlov morajo imeti za žganjekuho tudi letno licenco, ki jo izda finančni tehnični urad v Vidmu, oziroma v Trstu. Lastnik kotla mora plačati za licenco lir 10.15 takse in L. 2.40 kolka.

Do 10. novembra 1924.

imajo žganjekuharji, ki kuhajo žganje iz tropin, oziroma sadja, pravico do žganjekuhe po polovični taksi, in to samo za žganje, ki ga kuhajo za lastno družinsko potrebo.

Koliko bo potem plačal?

Splošni žganjarski davek znaša za 100 stopinjski alkohol 15 lir od litra; navadno žganje pa ima 50 in še mnogo manj stopinj; polovična taksa bi bila torej približno L. 3.75.

Kaj mora žganjekuhar storiti, ako hoče biti deležen te polovične takse?

K zgoraj omenjeni prošnji za dovoljenje žganjekuhe mora se pridati dodatno prošnja za polovično takso.

Priloziti pa mora tudi sledeče listine:

1.) Izkaz o družinskem stanju, ki mu ga izda zupanstvo; po številu odraslih oseb v družini določi namreč finančni urad količino žganja, ki jo lahko skuha po polovični taksi;

2.) zemljeknjižni izvleček, s katerim dokaže, da poseduje vinske in sadne nasade;

3.) prijavo raznovrstnega žganja, ki ga ima še v zalogi, in sicer od 2 litrov dalje.

Svetujemo vsem, ki hočejo kuhati žganje, da pripravijo prošnjo za žganjekuho ter da zaprosijo za polovično takso.

Posestnikom tropin!

V zadnji «Goriški Straži» smo priobčili odlok videmskega prefekta, ki bo povzročil našim vinorejskim krajem veliko gospodarsko škodo. Ta odlok je v interesu nekaterih tovarnarjev, gospodarsko zadeta bo po njem pa velika večina malih posestnikov tropin. Ta odlok zapoveduje v kratkem, da morajo posestniki svoje tropine do 10. decembra vničati, ako jih ne mislijo uporabiti za žganjekuho. Tropine za žganjekuho se bodo morale po 10. decembru shranjevati samo v pridelovalnicah žganja, in sicer pod nadzorstvom finančnih straž, ki bodo morale strogo paziti na to, da so tropine res namenjene le žganjekuhi.

Da omejimo grozečo gospodarsko škodo, ki jo bo povzročil ta odlok, vsaj nekoliko, svetujemo:

1.) tisti, ki imajo tropine, naj prijavijo na davčnih uradih se pred 10. dec. 1923. količino tropin, ki jo mislijo

uporabiti za žganjekuho. Druge tropine pa naj pripravijo do 10. dec. tako, kakor predpisuje prefektov odlok, ki smo ga priobčili v zadnji «Gor. Straži»;

2.) Tropin, ki so jih posestniki določili za žganjekuho ter naznanili pred 10. dec., naj ne prodajo pridelovalnicam žganja, ako ne dobijo zanje 20 do 30 lir od kvintala, temveč naj se z njimi pogodijo, po kateri ceni bi jim hoteli iz njih skuhati žganje. Na ta način bodo najbrže imeli od tropin več dohodkov, kakor če jih prodajo.

3.) Županstva, zadrage i. t. d. naj kmetom pomagajo, da se to uredi do 10. decembra, ker odlok določuje, da se ne smejo tropine za žganjekuho po 10. dec. hraniti doma, temveč v pridelovalnicah žganja.

4.) Pridelovalnico žganja je ustanovil na Krasu v Svetem pri Komnu tamkajšnji posestnik Della Sinoia. Za Vipavce je ta pridelovalnica najbližja, do čim je za Brice Videm bližji.

Tako drakonskega odloka na gospodarskem polju še nismo doživeli, kakor je ta odlok videmskega prefekta.

Odlok je ustvaril v naši deželi veliko razburjenje, zmedo in jezo. Bil je popolnoma nepotreben. Odlok je tak, da prisili kmete, da prodajo tropine v najkrajšem času, vsled česar cena tropinam neprimerno pade, dobiček in zaslužek pa bodo imeli spet nekateri mešetarji in žganjekuharske tovarne.

Opozarjamo državne poslance, da nemudoma posredujejo v tej zadevi pri osrednji vladi.

Tajništvo K. D. Z. v Gorici.

Mestne novice

«Splošno slov. žen. društvo v Gorici» naznanja, da ne uraduje več ob torkih ko doslej, temveč ob četrkih od 2 — 3 pop. v društveni sobi hiše št. 7 v ulici S. Giovanni (čez dvorišče). Opozarja odbornice, da bo v četrtek, 6. t. m. odborova seja in prosi, da se je vdeležijo polnoštevilno. Za «Miklavžev» so napravile nekatere pridne članice več ličnih, z bombončki napolnjenih skatljic, katere so na ogled v «Nar. knjigarni». Posezajte pridno po njih, cena je zelo nizka in prebitek je namenjen božičnici!

Novo podjetje. Otvorilo se bo v najkrajšem času v Gorici domače podjetje: delavnica perila, posebno z vezanjem. Sprejemale se bodo tudi učenke.

Mussolinijev obisk Gorice preložen. Časopisje je poročalo, da obišče Mussolini Trst in Gorico v tekočem mesecu. Sedaj pa smo zvedeli, da je pisal Mussolini tržaškemu županu, da ne more priti. Obljubil je, da nas obišče spomladi.

PROSVETA

Najlepše Miklavžev in božično darilo

je «Misijonski koledarček za mladino 1924.» Ima ljubke zamorske povestice in slike, ki razvesele vsako otroško srce. — Stane samo 75 st. Pri naročbi 12 izv. eden na vrh. Naročito ga takoj, da ne bo prepozno.

Naprednjak ob Kongu. Drama v treh dej. Spisala gr. Ledóchowska, prevel dr. Rožman. Rena 1 L. Naslov naročbe kot zgoraj.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

G. Smrdelu Francu v šmihelu: Vložite za vdovo novo prošnjo za definitivno priznanje invalidne pokojnine ali pa zahtevajte rešitev stare prošnje. To napravite čimprej in najbolj pozno do 31. decembra 1924.

Kaj je novega na deželi

Nalivi in povodnji v deželi

K težki povodnji zadnjega tedna smo prejeli sledeča poročila:

Zgorenja Soška dolina.

Kopnenje snega in neprestani nalivi zadnjih dni so provzročili, da je Soča z vsemi pritoki silno narastla. Kjer so bregovi bolj nizki, je vodovje poplavlilo njive in travnike ter napravilo velikansko škodo. Voda je odnesla tudi mnogo lesa, krme in zemlje. Pot čez Boko iz Kobarida v Bovec je bila par dni pretrgana. Ker je bila ogrožena tudi cesta pri Modrejah med Tolminom in Sv. Lucijo, je morala korijera iz Bovca voziti na svetolucijsko postajo preko Volč in Kozaršč. Most čez Sočo pri Sv. Luciji je bil tudi v precejšnji nevarnosti. Pešpotni most med Avčami in Ročinjem je voda odnesla. Ravno tako je odnesla tudi brv med Ložicami in Desklami. Pod Sv. Lovrencom zraven Kamenj, kjer počiva Simon Gregorčič, je naraslo vodovje, izpodjedlo cesto in je odneslo okrog 200 metrov poti. Pri Desklah je bilo polje poplavljenno. Tudi vojaško pokopališče v Plaveh je bilo deloma pod vodo. Zlasti so prizadeli oni, ki imajo ob reki barake, katere so izgledale kot plavajoči otoki.

IDRIJA.

Nad mestom se je utrgal plaz, ki je zamašil kanal. Voda je brž vdrla v skladišča poleg Vinarske zveze, odkoder je odnesla polne žaklje moke, mnogo slanine v Idrijco. Škoda znaša nad 100.000 lir.

BAŠKA DOLINA.

V Podbrdu je voda odnesla Matježu Torkarju nad 500 kubičnih metrov drvi, toliko tudi laškemu trgovcu Vittoriju v Podmelcu. Pri Podbrdu je voda na več krajih izpodjedla polovico ceste. Pod Ključem pri Tolminu je voda stopila iz bregov, tako da je bil dva dni ustavljen avtomobilski promet.

Šempasko polje je podobno velikega jezeru. Škoda se ne da preceniti.

Intervencije poslanca Ščeka.

Ko je poslanec Šček zvedel za nesrečo, je poslal takoj brzojavko ministru za javna dela gospodu Carnazzi, v katerem ga je opozoril na

veliko nesrečo, ki je zadela prebivalce Soške in Vipavske doline, in zahteval od vlade brze pomoči. Še tisti večer je dobil poslanec iz Rima brzojavni odgovor z naslednjo vsebino:

«Poslancu Ščeku, Trst. Na tvoje sporočilo in prizadevanje javljam, da sem dal civilnemu ženijsu v Vidmu brzojavne odredbe za nujne ukrepe in za predložitev cenitve škode v svrhu poprave. Sporočil tudi ministru za notranje zadeve in za finance in zahteval potrebne svote za nujno pomoč. Minister Carnazza.»

Poslanec Šček se je že pri prvih povodnjih, ki so zadele Braniško dolino in Kanalsko dolino na Koroškem, podal na lice mesta, si ogle dal škode in poslal deželni in državni vladi brzojavni poziv na pomoč.

Poziv oškodovanim občinam!

Po povodnjih oškodovane občine vabimo, naj se z vso energijo zavamejo pri vladi, da dobijo čim izdatnejšo pomoč. Sklicujte seje, ne štediti z brzojavkami, s pismi in prošnjami, kajti kdor molči, ta trpi. Vpijte, če hočete biti slišani. To je tembolj potrebno, ker so vode tudi v zgornji Italiji poplavlile cele okraje.

OPATJE SELO.

Minuli teden smo imeli v naši vasi izredno slavlje: G. Anton. Ferfolja je obhajal s svojo ženo Franciško 50 letnico poroke, oziroma zlato poroko. Slavlja so se vdeležili otroci in številni povabljeni. Med sviranjem godbe sta korakala zlatoporočenca v cerkev, kjer je bila sv. maša s slavnostnim govorom. Ta dan ostane nam vsem vaščanom v prijetnem spominu. Ne vemo, če je naša vas doživela že tako vesel dan. Zlatoporočencema želimo še mnogo zdravih in radostnih let! Ob tej priliki sta jubilarja darovala domači cerkvi dve novi klopi. Naj bi imela čimveč posnevalcev!

KANAL.

Zadnje sredo se je poročil g. Anton Znidarčič, sin znanega krčmarja p. d. Skalabonarja z vrlo gđe. Vido Tomazič iz ugledne družine iz Morskega. V soboto se je vršila poroka našega cerkovnika g. Angela Vidiča z gđe. Elizabet Medvešek iz Kanala. Obema paroma želimo obilo sreče in božjega blagoslova!

DAROVI.

Za Slovensko sirotišče: Mesto venca na grob nepozabnemu Alojziju Žagarju v Žagi daruje g. Ignacij Savnik 60 L. za sirotišče, priporočujoč blagega pokojnika v molitev nedolžnih otrok. — P. n. g. Benedikt Poniž 50 L. — Čč. goriški bogoslovci 20 Lir.

Širite Naročajte Berite „Goriško Stražo“.

VOŠČENE SVEČE iz svečarne J. Kopača & Komp. in drugih velikih svečaren.

KADILO I.e in II.e kakovosti ima vedno v zalogi Knjigarna K. T. D. v Gorici (Montova hiša).

ČEBELNI VOSEK kupujemo po najvišjih cenah.

MEBLIRANA SOBA s hrano ali brez hrane se odda v najem. Via Angiolina 28, pri g. Starcichu.

Kdo ve kaj?

V nedeljo 25. nov. t. l. popoldne sta šla od hiše iz Banjske občine Lohka, Ivan Ipavec, star 15 let in Alojzij Zbogar, star 15 let. Kdor bi vedel, kje se nahajata, naj to sporoči županstvu Banjšice.

Odvetnik

dr. Delfido Paglilla

se je preselil na

Corso G. Verdi št. 3, Gorica — Telef. 203

BOŽIČNE IN NOVOLETNE RAZGLEDNICE — OKRASKE ZA BOŽIČNA DREVESCA — SVEČICE ZA BOŽIČNA DREVESCA — JASLICE

dobite v veliki zbir v Knjigarni K. T. D. v Gorici (Montova hiša).

DOMAČE PODJETJE.

Trgovina potrebščin za ženska ročna dela. Istotam se tudi sprejemajo naročila za izdelovanje perila ter vsakovrstnih ročnih del, kakor opreme za neveste i. t. d. Priporočamo se prečistiti duhovščini za cerkveno vezenje.

«Ricamo» Via Mazzini (Municipio) št. 6, Gorica.

DOBER HARMONIJ! se prodaja za 1000 L. Več se poišče pri upravi lista.

IŠČETA SE ZAKONSKA za vodstvo gostilne v sredini mesta. Naslov pri upravi «Goriške Straže».

NOV ZOBOZDRAVNIK

specialist za bolezni v ustih in na zobeh

M. U. dr. LOJZ KRAIGHER

z nemškim državnim zobozdravniškim izpitom

— sprejema v Gorici na Travniku št. 20-I. —

➔ **Svoji k svojim!** ➔

Pozor na domačo trgovino!

Podpisani naznanjam slav. občinstvu in cenj. odjemalcem, da sem preselil svojo manufakturno trgovino s krojaško delavnico iz Pevme v lastno hišo v Gorico,

Via Arcivescovado št. 7
(nasproti nadškofije).

V zalogi imam raznovrstno sukno, hlačevine, platno, blago za novoporočence, i. t. d.

Potrebščine za krojače in šivilje.

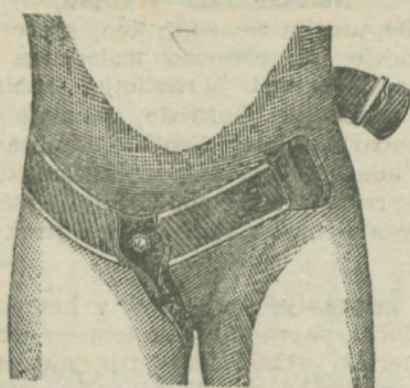
Velika izbira izgotovljenih oblek iz lastne krojačnice. Delo trpežno.

Sprejeman vsa v to stroko spadajoča dela in naročila.

Cene konkurenčni!

Blago solidno!

ŠAURIN EMIL
trgovec in krojaški mojster.

Bogata zaloga **BROCK,**
najnovejših pasov

dalje največja izbira elastičnih trebušnih obvez in drugih v to stroko spadajočih zdravstvenih predmetov pri

parfumeriji in mirodilnici

E. GRAPULIN

GORICA, Corso Verdi 27 (Vis-a-vis javnega vrta).

Najvišje cene plačam

za kožo: lisic, kun, podlasic, zajcev, mačk, veveric, jazbecov i. t. d., i. t. d.

Sprejemam poštno pošiljatve!

Walter Windspach

GORICA - VIA CARDUCCI št. 10

Kmetovalci!

Kdor želi **TOMAŽEVO ŽLINDRO**, kalijevo sol ali druga umetna gnojila, naj jih naroči pri domači hranilnici ali zadrugi, v goriški okolici pa pri

Zadružni Zvezi v Gorici

Corso Giuseppe Verdi 37, I. nadstropje.

PODRUŽNICA

Ljubljanske kreditne banke v Gorici

Corso Verdi „Trgovski Dom“

Telefon št. 50. — Brzojavni naslov: Ljubljanska banka.

Delniška glavica
in rezerve:
80 MILJONOV

GENTRALA:
LJUBLJANA

Reserva S H S
kron
64 MILJONOV

PODRUŽNICE: Brežice, Kranj, Metkovič, Celje, Maribor, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Obrestuje vloge na knjižice po 4 1/2 % Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru.

Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. — Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantneje.

Prodaja na obroke.

S prvim septembrom je otvorila firma: «Grande Emporio Rateale» (centrala v Trstu),

Via Garibaldi 20, II p. (prej via Teatro)

svoje podružno skladišče.

Prodaja: izgotovljene obleke in po meri, najfinije manufakturno blago, suknje, dežne plašče, obušarje, klobuke, ovratnike, rokavice, naramnice, perilo itd.

Cene brez konkurence! Obroki mesečni in tedenski. Krojačnica prvega reda. Gorica, Via Garibaldi 20-II.